

חולין דף פ"ב

פרת חטאת נפדית על גבי מערכתה למדנו במשנה, שהשוחט פרת חטאת, לרבי שמעון אין בזה איסור של אותו ואת בנו, שהיא שחיטה שאינה ראויה. שואלת הגמרא, והרי שנינו בברייתא, רבי שמעון אומר, פרה מטמאה טומאת אוכלין⁵²⁷, הואיל והיתה לה שעת הכושר לאכילה אף לעצמו. ואמר רבי שמעון בן לקיש, אומר היה רבי שמעון, אף אם מצא נאה הימנה כשהיא על גבי מערכתה לאחר שנשחטה כהלכתה, נחשב שעת הכושר שלה? אמר רב שמן בר אבא אמר רבי יוחנן, פרת חטאת לא נשנית במשנתינו.

ממתי עגלה ערופה נאסרת עוד שואלת הגמרא, האם שחיטת עגלה ערופה אינה נחשבת שחיטה ראויה? והרי שנינו במשנה בסוטה, נמצא ההורג עד שלא תערף העגלה, תצא ותרעה בעדר כשאר חולין. הרי שאינה נאסרת מחיים, ואם שחטה מותרת? אמר רבי שמעון בן לקיש משום רבי ינאי, עגלה ערופה אינה חלק מהמשנה. שואלת הגמרא והרי מצינו שרבי ינאי אמר, שמעתי ממתי היא נאסרת, ושכחתי. ובני הישיבה אמרו, ירידתה לנחל איתן אוסרתה. ואם אמר כן, יכל לתרץ שמשנתנו מדברת לאחר ירידה?

ממתי ציפורי מצורע נאסרת אמר רבי פנחס בנו של רב אמי משמו של רבי שמעון בן לקיש שנינו, עגלה ערופה אינה משנה. אמר רב אשי, כשהיינו אצל רב פפי הקשנו, והרי מצינו שלא אמר כן. ששנינו, צפורי מצורע, מאימתי נאסרים בהנאה? רבי יוחנן אמר, משעת שחיטה, אבל המשולחת מותרת⁵²⁸. ורבי שמעון בן לקיש אמר, משעת לקיחה, ושתייהן נאסרות עד שישלח. וביארו את טעמו של רבי שמעון בן לקיש, שלמד קיחה קיחה מעגלה ערופה. מה עגלה ערופה אסורה מחיים, ציפורי מצורע אסורות מחיים. ומכל מקום, שונה הדין בעגלה, שנאסרת רק בירידתה לנחל איתן, אבל אלו שאין בהם

527 אע"ג שרבי שמעון בבכורות (ט:) סובר שאיסורי הנאה, כגון: שור הנסקל ופטר חמור אין מטמאין טומאת אוכלין, מודה שפרה אדומה מקבלת טומאת אוכלין לטמא אחרים. רש"י.

528 שנאמר: 'ושלח את הצפור החיה וגו'', ולא אמרה תורה 'שלח לתקלה'. רש"י.

מעשה מלקיחה ועד שחיטה, על כרחיך נאסרות מחיים משעת לקיחה. ומדוע עגלה ערופה אינה משנה? אלא אומרת הגמרא, התירוך שציפורי מצורע 'אינה משנה', לא ריש לקיש אמרה אלא רבי חייא בר אבא בשם רבי יוחנן, עגלה ערופה אינה משנה.

משנה

שנים שלקחו פרה ובנה מי שלקח ראשון ישחוט ראשון, ואם קדם השני ושחט, זכה.

גמרא

אמר רב יוסף, מה ששנינו 'מי שלקח ראשון ישחוט ראשון', נאמר לעניין דיני ממונות, ולא לעניין איסורים.

מביאה הגמרא ששנינו, אם השני קדם, הרי זה זריז ונשכר. 'זריז' שלא עבד איסור של אותו ואת בנו. 'ונשכר' שהריוח שאוכל היום בשר.

משנה

שחט פרה ואחר כך שני בניה, סופג שמונים.

שחט אמה וצאצאיה

שחט שני בניה ואחר כך שחטה, סופג את

הארבעים שאין כאן אלא שחיטת איסור אחת. שחטה ואת בתה ואת בת בתה, סופג שמונים. שחטה ואת בת בתה ועדיין אין כאן איסור, ואחר כך שחט בתה, ויש בשחיטה זו שני איסורים, סופג את הארבעים, שהוא לאו אחד ועשה מעשה שהתרו בו התראה אחת. סומכוס אומר משום רבי מאיר, סופג שמונים.

גמרא

שואלת הגמרא, מדוע עובר על איסור

שחט הבן ואחר כן האם

כששחט שני בניה ואחר כך אותה, והרי

נאמר בתורה "אותו ואת בנו" 'בנו ואותו'? עונה הגמרא, שאין דורשים כן. ששנינו בברייתא, "אותו ואת בנו" אין לי אלא אותו ואת בנו, אותו ואת אמו מניין? כשהוא אומר 'לא תשחטו' בלשון רבים, הרי שהזהיר על שניהם. כיצד? אחד השוחט את הפרה, ואחד השוחט את אמה, ואחד

השוחט את בנה, שנים האחרונים חייבים⁵²⁹.

שואלת הגמרא, והרי צריכים את הכתוב⁵³⁰ לגופו? עונה הגמרא, אם כן היה צריך להיות כתוב 'לא תשחוט'. ומזה שנאמר 'לא תשחוט', לומדים את שני הדברים. שואלת הגמרא, ועדיין צריכים את הכתוב בלשון רבים, להשמיע ששנים ששחטו אם ובתה חייבים? עונה הגמרא, אם כן היה לכתוב 'לא יִשְׁחָטוּ', שמשמע שיש איסור לשחוט בין על ידי אחד ובין על ידי שניים. ומזה שנאמר "לא תשחוט" לומדים גם לדברים אחרים.

למדנו במשנה, שנחלקו במקרה ששחט אם
מעשה אחד בהתראה אחת ובאיסור אחד
בת בתה ואחר כך בתה אם לוקה ארבעים או
שמונים. אמר אביי לרב יוסף, יש להסתפק, האם טעמו של סומכוס שמי שאכל שני זיתי חֶלֶב בהעלם אחד ולא נודע לו בנתיים שחטא, חייב שתי חטאות, ואדם יכול להתחייב בהתראה אחת ובלאו אחד על שתי מלקיות. ובאמת יכל להשמיע דבר זה בשני זיתי חֶלֶב שאינם דברים נפרדים, אלא שהשמיעו כאן להודיע שחכמים חולקים אפילו כשעבר על איסור שיש בו דברים נפרדים, כיון שיש בזה איסור אחד ומעשה אחד חייב רק אחד. או שגם סומכוס סובר שכשאכל שני זיתי חלב בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת, וכאן הטעם משום שהם גופין מחולקים ולכן חייב שתיים? אמר לו, שאכן סובר שאם אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד חייב שתי חטאות.

איסור כלאיים בזריעת שני מינים
יחד
ומביאה הגמרא ראייה לכך, ממה ששנינו
בברייתא, הזורע כלאים וחזר וזרע כלאים,
לוקה. ומבררת הגמרא כמה לוקה, אם פעם אחת, אין בזה חידוש?
ועוד מה הכוונה בברייתא 'כלאים כלאים'? אלא צריך לומר שהברייתא
מלמדת אותנו שלוקה שתיים. ולכאורה כיצד עבר על האיסור. אם בזה
אחר זה ובשתי התראות, הרי כבר מצינו כן בברייתא, ששנינו, נזיר

529 כיצד? בת ואם ובת בתה. שאם אם ושני בניה למה לי קרא? פשוט שחייב על שני איסורים שני לאוים. ואם בפרה ובתה ובת בתה, פשוט שהרי שניהם בכלל 'אותו ואת בנו'! אלא על כרחך באחד שוחט פרה והשני את אמה והשלישי את בתה קאמר, להשמיע שחייב אף כששחט בנו ואותו. רש"י.

530 עמוד ב'.

שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא אחת. אמרו לו "אל תשתה" והוא שותה, "אל תשתה" והוא שותה, חייב על כל אחת ואחת? אלא פשוט שעשה הכל בבת אחת⁵³¹ ובהתראה אחת. ולכאורה מיהו התנא ששנה כן. אין לומר שזה חכמים החולקים על סומכוס, שהרי אם בגופין מוחלקין פוטרם, כאן לא כל שכן? אלא זה סומכוס ונשמע מזה שאם 'אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד חייב'.

דוחה הגמרא, באמת ניתן לומר שזה כחכמים ובשתי התראות. והברייטא חידשה שחייבים אף על זריעה של שני סוגי כלאים, חטה וחרצן ושעורה וחרצן. וזה שלא כשיטת רבי יאשיה שאמר עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד. והשמיע התנא שחייב אף על כלאים של שני מינים.

מביאה הגמרא ששנינו במשנה בחולין, מי שהיו לפניו שני גידי הנשה של שתי ירכות

שיטת רבי יהודה בהתראת ספק

של בהמה אחת, אכל מזה כזית ומזה כזית, סופג שמונים. רבי יהודה אומר, אינו סופג אלא ארבעים. ומבררת הגמרא, אם מדובר בזה אחר זה ובשתי התראות, מה טעמו של רבי יהודה שמחייב ארבעים? הרי כל אחד זה התראת ספק, האם החיוב על גיד ימין או שמאל, ושמענו שלרבי יהודה 'התראת ספק לא שמה התראה', ששנינו בברייטא, מי שלא שהתה אחר גיטה שלשה חדשים ונישאה, וילדה ספק בן תשעה לראשון וספק בן שבעה לאחרון, וכשגדל הכה את זה וחזר והכה את זה, קלל את זה וחזר וקלל את זה, או שהכה שניהם בבת אחת, או שקלל שניהם בבת אחת חייב, סבר שהתראת ספק שמה התראה. רבי יהודה אומר, הרים שתי ידיו והכה זה באחת וזה באחת, בבת אחת, חייב שיש כאן התראת ודאי. בזה אחר זה פטור, התראת ספק לא שמה התראה? אלא פשוט, שעשה בבת אחת ובהתראה אחת, ואמר תנא קמא 'סופג שמונים'. ולכאורה אם היא כשיטת חכמים, אם במקום שהגופין מוחלקין פטרו, כא לא כל שכן? אלא נאמר שזה כסומכוס? דוחה הגמרא, באמת ניתן להעמיד כחכמים, ומדובר שהיה בזה אחר זה, והתנא סבר כתנא אחר בשם רבי יהודה שאמר התראת ספק שמה התראה. ששנינו בברייטא,

531 בידו אחת חטה וחרצן ובידו אחת שעורה וחרצן. רש"י.

נאמר: "לא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרופו", בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה שהוא לאו שניתק לעשה, ולכן אין לוקין עליו, דברי רבי יהודה. רבי יעקב אומר, לא מטעם זה הוא פטור, אלא משום שהוא לאו שאין בו מעשה, וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. משמע שלרבי יהודה אם לא היה לאו הניתק לעשה היה לוקה עליו, שהרי כל זמן שהתרו בו יכול לומר 'עדיין לילה'.

הגמרא מביאה עוד ראייה לומר שסומכוס אכל חתיכה מגיד שאין בו כזית סובר באכל שני זיתי חלב בהעלם אחד שחייב שניים. שנינו, אכל שני גידין משתי ירכות ימין של שתי בהמות, לוקה שמונים. רבי יהודה אומר, אינו סופג אלא ארבעים. ולכאורה כיצד מדובר? אם בזה אחר זה ובשתי התראות, היה לרבי יהודה לחייב שמונים? אלא פשוט שמדובר שאכל בבת אחת, ובהתראה אחת. ואין לומר שתנא קמא הם חכמים החולקים על סומכוס, שכן אם בגופין מוחלקין פוטרים, כאן לא כל שכן? אלא משמע שזה כסומכוס. דוחה הגמרא, ניתן להעמיד בזה אחר זה, ובכל זאת סובר רבי יהודה שלוקה רק ארבעים, ומדובר שאין בכל אחת מהחתיכות כזית, אלא רק באחד מהם⁵³². ששנינו בברייתא, אכלו ואין בו כזית, חייב. רבי יהודה אומר, עד שיהא בו כזית.

⁵³² ותנא קמא מחייב, דקסבר 'בריה הוא', ובריה אין צריכה שיעור, כדאי' במשנה במכות (יג.): 'אמר להם ר"ש: אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב? אמרו לו: מפני שהיא כברייתה'. רש"י.

